



Up & Up

**“Αναβαθμίζοντας τις ικανότητες των εκπαιδευτικών σχετικά
με τη βία με βάση το φύλο για την αύξηση της
ευαισθητοποίησης των νέων κατά της βίας”**

Εγχειρίδιο – Ελλάδα



Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου

Δεκέμβριος 2020



**UP & UP – UPscaling trainers and educators competencies on gender based violence to
UPscaling awareness among young people against violence**

2019-1-IT01-KA202-007795

O1 – Εγχειρίδιο Ελλάδα

**Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Νομού Ηρακλείου - Union of
Women Associations of Heraklion Prefecture**



Συγγραφείς: Ελένη Γερακάκη

1^η Έκδοση: Δεκέμβριος 2020

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union



***Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης δεν αντανακλά οπωσδήποτε την επίσημη γνώμη της
Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνος υπεύθυνος για τις πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε
αυτήν είναι ο συντάκτης της.***



Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4
2. Μεθοδολογία Έρευνας-Ομάδα στόχου	6
Δυσκολίες-Προκλήσεις.....	7
3. Αποτελέσματα των ερωτηματολογίων	9
4. Γενική Ανάλυση / Υποθέσεις	17
5. Διερεύνηση & Αξιολόγηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων	20
6. Υλοποίηση Παρεμβάσεων στις Ομάδες Στόχου.....	21
Σχολιασμός Επί των παρεμβάσεων.....	21

1. Εισαγωγή

Ο «**Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου**» είναι μια γυναικεία πιστοποιημένη ΜΚΟ, με έντονη δραστηριοποίηση σε θέματα ενδο-οικογενειακής/ενδο-συντροφικής βίας και κακοποίησης, από το 2000 στο Ηράκλειο. Η δράση του επεκτείνεται σε όλη την Κρήτη, καθώς και στα γύρω νησιά, ενώ συνεργάζεται στενά με όλους τους φορείς του Δημοσίου τομέα που εμπλέκονται με το φαινόμενο της βίας ανθρώπου προς άνθρωπο. Ο **Σύνδεσμος** είναι μέλος Εθνικού Δικτύου Γυναικείων Οργανώσεων στην Ελλάδα και Δικτύων Γυναικείων Οργανώσεων στην Ευρώπη για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και της κακοποίησης, την προστασία των θυμάτων και τη διαχείριση των θυτών. Επιπλέον, είναι μέλος του **EUROCHILD** για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, του Ευρωπαϊκού Δικτύου Women Against Violence Europe και του δικτύου Work With Perpetrators European Network. Η κακοποίηση είναι ένα πολύ-επίπεδο κοινωνικό φαινόμενο με ποικίλες εκφάνσεις και συνεχώς εξελισσόμενους τρόπους εκδήλωσης, και είναι υποχρέωση όλων μας να παραμένουμε σε εγρήγορση, επιδιώκοντας τρόπους συνεργασίας και ενίσχυσης των γνώσεων, ώστε να ανταποκρινόμαστε με το καλύτερο δυνατό τρόπο στις όποιες απαιτήσεις εμφανίζονται. Η εξέλιξη του φαινομένου της βίας μας ωθεί σε συνεχή επιμόρφωση και εξειδίκευση και για το σκοπό αυτό συμμετέχουμε διαρκώς σε νέα Ευρωπαϊκά προγράμματα. Λόγω αυτών, καθώς επίσης και της πεποίθησης της υψηλής συσχέτισης της έμφυλης βίας με τα έμφυλα στερεότυπα, ο **Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου** συμμετέχει στην υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Έργου **Up & Up—“Αναβαθμίζοντας τις ικανότητες των εκπαιδευτικών σχετικά με τη βία με βάση το φύλο για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των νέων κατά της βίας”** με σκοπό την διερεύνηση αυτής της συσχέτισης και κυρίως την πραγματοποίηση παρεμβάσεων, που θα βασίζονται σε δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνα και θα στοχεύουν στην αποδόμηση των έμφυλων στερεοτύπων και την αναδιαμόρφωση των έμφυλων διαφοροποιήσεων και διακρίσεων που επικρατούν στους έφηβους, αναλύοντας το πολιτιστικό και οικογενειακό πλαίσιο, καθώς και τις επιλογές με βάση το «βιολογικό» φύλο. Κύριος στόχος είναι η μελέτη της συσχέτισης μεταξύ των σεξιστικών αντιλήψεων και της έμφυλης βίας, μέσω της μελέτης των προτύπων που παρουσιάζονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στην αλληλεπίδραση των εφήβων, πεποιθήσεις που θα διερευνηθούν μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων. Συγχρόνως, σημαντικός σκοπός του έργου είναι η ανάπτυξη

εκπαιδευτικού εγχειριδίου και υλικού για εκπαιδευτικούς με στόχο την προαγωγή του σεβασμού των ατόμων ως ανεξάρτητες οντότητες και όχι με γνώμονα το φύλο, καθώς επίσης και την πρόωρη, έγκυρη και έγκαιρη αντιμετώπιση των έμφυλων στερεοτύπων.

2. Μεθοδολογία Έρευνας-Ομάδα στόχου

Ο **Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου**, με την συμμετοχή του στο Ευρωπαϊκό Έργο **Up & Up**—“Αναβαθμίζοντας τις ικανότητες των εκπαιδευτικών σχετικά με τη βία με βάση το φύλο για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των νέων κατά της βίας”, διεξήγαγε έρευνα αναφορικά με την διερεύνηση των αντιλήψεων και πεποιθήσεων στα έμφυλα στερεότυπα και τα πρότυπα που ενυπάρχουν στις έμφυλες ταυτότητες. Τα ερωτηματολόγια απευθύνονταν σε τρεις διαφορετικές ομάδες-στόχου. Αυτές είναι:

- Μαθητές ηλικίας 14-16 ετών,
- Γονείς εφήβων στις αντίστοιχες ηλικίες και,
- Εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Η έρευνα ήταν προγραμματισμένη να γίνει σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς μεγάλου αριθμού σχολείων στην πόλη και την ενδοχώρα του Ηρακλείου. Από τις αρχές του έτους 2020, είχε υπάρξει επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς και τους διευθυντές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, λαμβάνοντας την θετική τους απόκριση στην πραγματοποίηση του εν λόγω εγχειρήματος. Είχαν προηγηθεί επικοινωνίες τόσο με τους ίδιους τους διευθυντές των σχολείων, όσο και με εκπροσώπους από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και εκπροσώπους από τον Σύλλογο Διδασκόντων, αλλά και των Σύλλογο Γονέων των αντίστοιχων σχολείων. Η έναρξη της συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων είχε συμφωνηθεί για τα τέλη του μηνός Φεβρουαρίου και τις αρχές του μηνός Μαρτίου, ενώ οι παρεμβάσεις είχαν προγραμματιστεί να γίνουν στα τέλη της ίδιας ακαδημαϊκής χρονιάς. Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, εκπρόσωποι του **Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου**, θα επισκέπτονταν σε συμφωνημένο χρόνο, τα τμήματα των σχολείων ενημερώνοντας τους μαθητές για την φύση, το αντικείμενο, τους σκοπούς και την σημασία της συγκεκριμένης έρευνας, ζητώντας τους να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια. Κατά τον ίδιο χρόνο θα γίνονταν η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από τους εκπαιδευτικούς των μαθητών καθώς και από τους γονείς τους, εφόσον όλοι είχαν συμφωνήσει και δώσει την ρητή και έγγραφη συγκατάθεσή τους για την συμμετοχή των ιδίων και των μαθητών.

Δυσκολίες-Προκλήσεις

Τις αρχές Μαρτίου στην Ελλάδα άρχισε να διαφαίνεται το πρώτο κύμα της πανδημίας COVID-19, το οποίο είχε γίνει ήδη σημαντικά ορατό σε άλλες πόλεις και κράτη της Ευρώπης. Η Ελληνική Κυβέρνηση από την αρχή της έξαρσης έλαβε και ανακοίνωσε μέτρα πρόληψης και προστασίας για την διασπορά του ιού. Η επικοινωνία με τους διευθυντές των σχολείων και τους υπεύθυνους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ήταν συνεχής, λαμβάνοντας ως ενημέρωση την αδυναμία πρόσβασης την τότε δεδομένη χρονική στιγμή στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στα μέσα Μαρτίου ανακοινώθηκε και το 1^ο lockdown στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα όλοι οι φορείς και εκπαιδευτικοί οργανισμοί να κλείσουν. Τον Μάιο του 2020 τα σχολεία άνοιξαν ξανά, ωστόσο η αδυναμία πρόσβασης του **Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν.Ηρακλείου** σε αυτά, εξακολουθούσε να υπάρχει καθιστώντας αδύνατη την χορήγηση των ερωτηματολογίων προς συμπλήρωση. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας και των πολλών υποχρεώσεων που έπρεπε να διευθετηθούν, ήταν δύσκολα διαθέσιμοι για επικοινωνία. Ακόμη, η λήξη της σχολικής χρονιάς ήρθε τον Ιούνιο του 2020.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραπάνω δυσκολίες και με γνώμονα την αβεβαιότητα της επικρατούσας κατάστασης, ο **Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου**, αποφάσισε να προωθήσει ηλεκτρονικά τα ερωτηματολόγια και να διεξάγει διαδικτυακά την έρευνα μέσω των εφαρμογών των Google forms. Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στα σχολεία που είχαμε έρθει σε επικοινωνία προς συμπλήρωση, καθώς επίσης και στους συλλόγους εξωσχολικών και ξενόγλωσσων φροντιστηρίων της πόλης του Ηρακλείου. Επιπρόσθετα, τα ερωτηματολόγια για γονείς στάλθηκαν και στον Γενικό Σύλλογο Γονέων της πόλης του Ηρακλείου και σε γονείς που συμμετείχαν στις σχολές γονέων που έχει διοργανώσει ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου ανά διαστήματα. Ωστόσο, υπάρχει η πιθανότητα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και από άλλους ενδιαφερόμενους, τους οποίους δεν θα μπορούσαμε να ορίσουμε επακριβώς, δεδομένου ότι επρόκειτο για μια ανοικτή ελεύθερη διαδικτυακή έρευνα. Η διάθεση των ερωτηματολογίων ξεκίνησε τον Ιούνιο 2020. Στα ερωτηματολόγια απάντησαν συνολικά **87 άτομα, εκ των οποίων 27 ήταν μαθητές, 28 εκπαιδευτικοί και 32 γονείς.**

Η έρευνα διήρκησε αρκετό διάστημα, μέχρι και τις πρώτες μέρες του Οκτωβρίου. Στην συνέχεια έγινε η ανάλυση των αποτελεσμάτων, με σκοπό την οργάνωση των παρεμβάσεων που έγιναν με γονείς και εκπαιδευτικούς. Κατά την ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων υπάρχουν αρκετά σημαντικά σημεία προς επισήμανση.

3. Αποτελέσματα των ερωτηματολογίων

Αρχικά αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από το 70% των συμμετεχόντων και στις 3 κατηγορίες ήταν γυναίκες, δείκτης που από μόνος του ενδεχομένως να προκαλεί ένα «στερεοτυπικό αποτέλεσμα» ως προς τα ερωτηθέντα. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε 2 τμήματα. Στο 1^ο τμήμα διατυπώνονται απόψεις κατά τις οποίες οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν σε ποιο βαθμό συμφωνούν ή διαφωνούν. Στο 2^ο τμήμα αναγράφονται κάποια χαρακτηριστικά ανθρωπίνων σχέσεων, σύμφωνα με τα οποία οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν σε ποιο βαθμό τα θεωρούν σημαντικά ή λιγότερο σημαντικά. Για τις απαντήσεις έχει χρησιμοποιηθεί η κλίμακα Likert. Οι ερωτήσεις είναι ίδιες για όλες τις ομάδες στόχου. Ωστόσο, στα ερωτηματολόγια των γονέων και εκπαιδευτικών ζητείται να απαντήσουν για τις ενδεχόμενες απαντήσεις που θεωρούν ότι θα δώσουν τα αγόρια και τα κορίτσια στις ίδιες αντίστοιχες ερωτήσεις. Κατά την ανάλυση των ερωτηματολογίων παρουσιάζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε όσα πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς, καθώς επίσης και στο τι πιστεύουν ότι οι έφηβοι θα απαντήσουν στις αντίστοιχες ερωτήσεις και τι τελικά οι έφηβοι απαντούν σε αυτές.

-Παρακάτω αναλύονται τα σημαντικότερα ευρήματα (για τα πλήρη στοιχεία & γραφήματα ανατρέξτε επισυναπτόμενους πίνακες στα Παραρτήματα I, II, III):

1. **Οι γυναίκες πρέπει να φροντίζουν το σπίτι:** Σε αυτήν την ερώτηση περίπου το 75% των εκπαιδευτικών διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα, ενώ στην ίδια ερώτηση οι γονείς συμφώνησαν σε ένα ποσοστό 53% και διαφώνησαν σε ένα ποσοστό 47%. Στην αντίστοιχη ερώτηση, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 78%, ενώ τα κορίτσια σε ποσοστό 39% και οι γονείς αντίστοιχα πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 44%, ενώ τα αγόρια σε ποσοστό μόλις 12%. Ωστόσο, τα παιδιά απαντούν σχεδόν 50-50, δηλαδή το 41% συμφωνεί με αυτήν την τοποθέτηση, το 52% διαφωνεί με αυτήν, ενώ το 7% δεν εκφέρει γνώμη.
2. **Οι γυναίκες είναι καταλληλότερες στην ανατροφή των παιδιών από ότι οι άνδρες:** 39% των εκπαιδευτικών συμφώνησε, 44% διαφώνησε και το υπόλοιπο ποσοστό δεν εξέφρασε άποψη. Το 69% των γονέων συμφώνησε ή συμφώνησε απόλυτα, ενώ μόλις το 3% διαφώνησε και το υπόλοιπο των ερωτηθέντων δεν εξέφρασε άποψη. Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν

απόλυτα σε ποσοστό 75% και τα αγόρια σε ποσοστό 92%, ενώ μόλις το 25% και το 8% θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα αντίστοιχα. Οι γονείς σε ένα μεγάλο ποσοστό 34% & 31% δεν αποφάνθηκαν για τις πιθανές απαντήσεις κοριτσιών και αγοριών, ενώ πιστεύουν ότι στην παραπάνω ερώτηση θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 25% τα κορίτσια και 13% τα αγόρια. Οι μαθητές απάντησαν σε ποσοστό 63% ότι διαφωνούν με την παραπάνω τοποθέτηση, 19% δεν εξέφρασαν γνώμη και μόλις 18% συμφώνησαν.

3. Οι άνδρες είναι εκείνοι που λαμβάνουν τις πιο σημαντικές αποφάσεις που

αφορούν την οικογένεια: Οι εκπαιδευτικοί διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα με αυτήν την πρόταση σε ποσοστό 89%, ενώ το υπόλοιπο 11% επέλεξε να παραμείνει ουδέτερο, μην παίρνοντας κάποια θέση. Αναφορικά με τις πιθανές απαντήσεις των παιδιών, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 61%, ενώ θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 28%. Το 11% επέλεξε ως απάντηση το Δεν ξέρω/Δεν απαντώ. Για τις απαντήσεις των αγοριών, οι εκπαιδευτικοί υπέθεσαν, ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 68%, σε ποσοστό 14% θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα. Το 18% επέλεξε ως απάντηση το Δεν ξέρω/Δεν απαντώ. Οι γονείς στην ίδια ερώτηση, διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα σε ποσοστό 78% και συμφώνησαν σε ποσοστό 13%. Επιπλέον, σε ποσοστό 31% αποφάσισαν να απαντήσουν χωρίς να εκφέρουν γνώμη για τις απαντήσεις των αγοριών και κοριτσιών, ενώ το υπόλοιπο 69% που απάντησαν κάνοντας εικασία, υποθέτοντας ότι 53% των κοριτσιών θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα, το 16% θα συμφωνήσει, ενώ όσο αφορά τα αγόρια, το 53% θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα και το 16% θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα. (σ.σ. Παρατηρούμε να υπάρχει μια αντιστροφή των ποσοστών της ίδιας απάντησης από τα άτομα του αντίθετου φύλου). Τα παιδιά στην παραπάνω ερώτηση απάντησαν ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 89%, μόλις το 7% συμφώνησε και το υπόλοιπο 4% επέλεξε ως απάντηση το Δεν ξέρω/Δεν απαντώ.

4. Οι άνδρες είναι λιγότερο κατάλληλοι να κάνουν τις δουλειές του σπιτιού:

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στην ερώτηση αυτήν παρουσιάζουν ότι μόνο το 7% συμφώνησε, ενώ το υπόλοιπο 93% διαφώνησε με αυτήν την τοποθέτηση. Οι γονείς συμφώνησαν με αυτήν την τοποθέτηση σε ποσοστό 22% ενώ οι υπόλοιποι διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα. Σε αυτήν την ερώτηση οι εκπαιδευτικοί

πίστευαν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 50% και τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 82%. Οι γονείς αντίστοιχα πίστευαν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 40%, ενώ το 32% θα συμφωνήσει, σε αντίθεση με τα αγόρια τα οποία πιστεύεται ότι σε 56% θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα σε σύγκριση με το 16% που μάλλον θα διαφωνήσει. Οι μαθητές μας απάντησαν σε ποσοστό 85% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα.

5. Είναι πρώτητιση υποχρέωση των ανδρών να εξασφαλίζουν τις οικονομικές ανάγκες της οικογένειας:

Οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 82% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα σε αυτήν την τοποθέτηση, αλλά πιστεύουν ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 86% και τα κορίτσια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 57% και κατά 36% θα διαφωνήσουν. Οι περισσότεροι γονείς(πάνω από τους μισούς-60%) συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα με αυτήν την αναφορά, και παράλληλα δεν απάντησαν για τις αντίστοιχες ερωτήσεις των παιδιών(31% δεν απαντούν για τα κορίτσια και 34% για τα αγόρια) ενώ από τους υπόλοιπους που απάντησαν πιστεύουν με σχεδόν συντριπτική πλειοψηφία ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 50% και τα κορίτσια μάλλον θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 38% και θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 31%. Οι απαντήσεις των παιδιών στην ίδια ερώτηση είναι κατά 78% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα, κατά 15% συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα και κατά 7% δεν απάντησαν στην ερώτηση αυτήν.

6. Ο πιο σημαντικός ρόλος μιας γυναίκας είναι να φροντίζει το σπίτι και την οικογένεια της:

Οι γονείς σε αυτήν την ερώτηση απάντησαν κατά το ήμισυ, με τους μισούς (50%) να συμφωνούν ή να συμφωνούν απόλυτα και τους άλλους μισούς(50%) να διαφωνούν ή να διαφωνούν απόλυτα. Μόλις το 11% των εκπαιδευτικών συμφώνησαν με αυτήν την άποψη, το 68% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα, ενώ οι υπόλοιποι επέλεξαν να μην πάρουν θέση στην ερώτηση. Επιπλέον, οι γονείς πιστεύουν ότι τα αγόρια στην ίδια ερώτηση θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα 63%,ενώ θα διαφωνήσει μόνο το 7% και τα κορίτσια θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 40% και θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 25%. Περίπου το 1/3 των ερωτηθέντων γονέων επέλεξαν να μην απαντήσουν για το τι μπορεί να πιστεύουν τα κορίτσια ή τα

αγόρια, σε ποσοστό 35% και 28% αντίστοιχα. Οι εκπαιδευτικοί στην ίδια ερώτηση θεωρούν ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν σχεδόν απόλυτα σε ποσοστό 89%, ενώ μόλις ένα 4% ότι θα διαφωνήσει. Επίσης πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα με 43% ποσοστό, ενώ θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 39%. Για το υπόλοιπο ποσοστό των 18% δεν γνωρίζουν τι θα απαντήσουν. Οι έφηβοι στην ίδια ερώτηση διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα σε ποσοστό 70% και σε ποσοστό 15% συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα.

7. **Ο πιο σημαντικός ρόλος ενός άνδρα είναι να βγάζει χρήματα:** Οι εκπαιδευτικοί στην προαναφερόμενη ερώτηση απάντησαν καθολικά σε ποσοστό 82% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα (Το υπόλοιπο 18% δεν έλαβε κάποια θέση για την ερώτηση). Οι γονείς απάντησαν σε ποσοστό 69% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα και σε ποσοστό 22% ότι συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα. Οι γονείς φάνηκε να δυσκολεύονται να υποθέσουν τις απαντήσεις των γονιών στην ερώτηση αυτήν και λόγω αυτού το 44% επέλεξε να μην τοποθετηθεί, αλλά να παραμείνει στο ουδέτερο-Δεν ξέρω/Δεν απαντώ-. Από το υπόλοιπο 56%, οι μισοί (28%) πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα και οι άλλοι μισοί (28%) πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα. Οι απαντήσεις είναι διαφορετικές αναφορικά με τα αγόρια, καθώς το 25% επιλέγει να μην απαντήσει με συμφωνία ή διαφωνία, ενώ από το υπόλοιπο 75%, το 63% πιστεύει ότι θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα και το 12% ότι θα διαφωνήσουν. Οι εκπαιδευτικοί νομίζουν ότι τα αγόρια σε ποσοστό 75% θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα με αυτήν την τοποθέτηση, σε αντίθεση με τα κορίτσια που το οι απόψεις φαίνεται να είναι διαμοιρασμένες ανάμεσα στο ποσοστό που απάντησε, καθώς το 21% αποφάνθηκαν ότι δεν ξέρουν/Δεν απαντούν. Στο υπόλοιπο 79%, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 40%, ενώ θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 39%. Όσο αφορά τις απαντήσεις των παιδιών, εκείνες δείχνουν ότι το 85% των ερωτηθέντων διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με αυτήν την τοποθέτηση, το 11% συμφωνεί και ένα 4% επιλέγει να μην απαντήσει προς μια κατεύθυνση.

8. **Με τις ίδιες ακαδημαϊκές γνώσεις & προσόντα οι άνδρες είναι ικανότεροι να αναλάβουν διευθυντικές θέσεις:** Το 57% των εκπαιδευτικών διαφώνησε με αυτήν

την τοποθέτηση, ενώ το 39% συμφώνησε και το υπόλοιπο ποσοστό αποδίδεται στο Δεν ξέρω/Δεν απαντώ. Οι γονείς, διαφώνησαν σε ποσοστό 56%, ενώ σε ποσοστό 38% συμφώνησαν. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι το 79% των κοριτσιών θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα με αυτήν την τοποθέτηση, σε αντίθεση με τα αγόρια τα οποία σε ποσοστό 68% πιστεύεται ότι θα συμφωνήσουν. Οι γονείς σε μεγάλο ποσοστό δεν απάντησαν στις εκτιμώμενες απαντήσεις των παιδιών, ενώ πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 53% και μόλις το 12% των αγοριών θα διαφωνήσει με αυτήν την πρόταση. Οι έφηβοι απάντησαν σε ποσοστό 78% ότι διαφωνούν. Οι υπόλοιποι προτίμησαν να μην απαντήσουν στην ερώτηση.

9. **Σε συνθήκες εργασιακής ανεργίας οι εργοδότες πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στους άνδρες έναντι των γυναικών:**

Σε αυτήν την θέση οι εκπαιδευτικοί διαφώνησαν σχεδόν ομόφωνα σε ποσοστό 96% και οι γονείς σε ποσοστό 84%. Στις αντίστοιχες απαντήσεις των παιδιών οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 86%, εν αντιθέσει με τα αγόρια τα οποία θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 75%. Οι γονείς σε ποσοστό περίπου 35% δεν απάντησαν για τις πιθανές απαντήσεις κοριτσιών και αγοριών, ωστόσο όσοι απάντησαν πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 60%, ενώ τα αγόρια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 54%. Από τα παιδιά το 19% δεν παίρνει θέση, το 63% διαφώνησε ή διαφώνησε απόλυτα και το υπόλοιπο 18% συμφώνησε ή συμφώνησε απόλυτα.

10. **Για τους άνδρες είναι περισσότερο σημαντικό, από ότι στις γυναίκες να επιτύχουν στην εργασία τους:**

Οι εκπαιδευτικοί συμφώνησαν σε ποσοστό 32% με αυτήν την τοποθέτηση, ενώ το υπόλοιπο 68% διαφώνησε ή διαφώνησε απόλυτα. Οι γονείς σε ποσοστό 57% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 43% συμφώνησε ή συμφώνησε απόλυτα. Αναφορικά με τις εκτιμώμενες απαντήσεις των παιδιών, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 36%, σε σύγκριση με τα αγόρια τα οποία σε ποσοστό 89% θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα. Οι γονείς πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε 38%, ενώ σε ποσοστό 31% θα συμφωνήσουν και τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα με την αντίστοιχη τοποθέτηση σε ποσοστό 63%. Τα παιδιά στην ερώτηση απάντησαν σε ποσοστό 78% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα με την συγκεκριμένη άποψη.

11. **Οι άνδρες είναι πιο προσανατολισμένοι στις θετικές επιστήμες:** Το 54% των εκπαιδευτικών διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με την άποψη αυτή, το 28% συμφωνεί και το 18% επιλέγει να παραμείνει ουδέτερο. Οι γονείς σε ποσοστό 44% συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα, σε ποσοστό 31% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα και σε ποσοστό 25% επέλεξαν ως απάντηση το Δεν ξέρω/Δεν απαντώ. Ως προς τις πιθανές απαντήσεις των παιδιών, οι προβλέψεις ποικίλουν, με τους γονείς σε ποσοστό περίπου 50% να μην πήραν θέση για το τι τα αγόρια ή τα κορίτσια ενδέχεται να απαντήσουν, σε ποσοστό 44% για τα αγόρια και 50% για τα κορίτσια. Στις πιθανές απαντήσεις του υπόλοιπου ποσοστού, υποθέτουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 22% και σε ποσοστό 28% θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα. Όσο αφορά τα αγόρια, εκείνα εικάζεται ότι θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 44% και θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 12%. Οι εκπαιδευτικοί από την μεριά τους θεωρούν ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 79% και σε ποσοστό 14% θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα. Για τα κορίτσια πιστεύουν ότι θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 54% και θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 39%. Τα παιδιά στο εν λόγω ερώτημα απάντησαν σε ποσοστό 63% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα, σε ποσοστό 18% ότι συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα και στο υπόλοιπο ποσοστό του 19% ότι Δεν ξέρουν/Δεν απαντούν.
12. **Η ομορφιά(να είσαι ελκυστικός)είναι περισσότερο σημαντικό για ένα κορίτσι από ότι για έναν άνδρα:** Το 79% των εκπαιδευτικών διαφώνησε ή διαφώνησε απόλυτα με αυτήν την πρόταση και το 14% συμφώνησε. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα κορίτσια σε ποσοστό 60% θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα και σε ποσοστό 33% θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα. Για τα αγόρια πιστεύουν ότι θα συμφωνήσουν σε ποσοστό 53%, θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 18% και το υπόλοιπο 29% δεν γνωρίζουν ή δεν απαντούν. Όσο αφορά τις αντίστοιχες απαντήσεις των γονέων, εκείνοι διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα σε ποσοστό 69% και συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα σε ποσοστό 31%. Για τις εκτιμώμενες απαντήσεις των παιδιών οι γονείς πιστεύουν ότι τα κορίτσια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 44%, θα διαφωνήσουν ή θα διαφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 25% και σε ποσοστό 31% δεν γνωρίζουν τι θα μπορούσαν να απαντήσουν. Επιπλέον, για τα αγόρια πιστεύουν

ότι θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα σε ποσοστό 53%, θα διαφωνήσουν σε ποσοστό 16%, ενώ για το υπόλοιπο 31% δεν γνωρίζουν ποια θα μπορούσε να είναι η πιθανή άποψή τους. Οι απαντήσεις των παιδιών σε αυτήν την ερώτηση έδειξαν ότι το 81% διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα, ενώ το 19% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα με αυτήν την άποψη.

13. Οι γυναίκες είναι πιο σύνηθες να λαμβάνουν αποφάσεις βασιζόμενες στο

συναίσθημα: Οι γονείς σε αυτήν την ερώτηση απαντούν κατά 59% ότι συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα, κατά 29% ότι διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα και κατά 12% επέλεξαν το δεν ξέρουν/Δεν απαντούν. Παράλληλα πιστεύουν ότι το 40% των κοριτσιών θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα, το 22% ότι θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα και ότι το 69% των αγοριών θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα με μόλις το 5% να διαφωνεί. Οι γονείς σε ποσοστό 38% αναφορικά με τα κορίτσια και 26% αναφορικά με τα αγόρια, δεν εξέφρασαν πιθανές απόψεις για τις ενδεχόμενες απαντήσεις κοριτσιών και αγοριών αντίστοιχα. Οι εκπαιδευτικοί στην αντίστοιχη ερώτηση συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 36%, διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 50% και σε ποσοστό 14% επιλέγουν να μην τοποθετηθούν μέσω της απάντησης Δεν ξέρω/Δεν απαντώ. Οι εκτιμώμενες απαντήσεις που αποδίδουν στα παιδιά, παρουσιάζονται ως το 89% να θεωρεί ότι τα αγόρια θα συμφωνήσουν ή θα συμφωνήσουν απόλυτα, 7% να μην ξέρουν ή δεν απαντούν και μόλις 4% να διαφωνεί απόλυτα με αυτήν την τοποθέτηση. Επιπρόσθετα, για τα κορίτσια πιστεύουν ότι το 57% θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα, το 25% θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα και το 18% παραμένει στην απάντηση δεν ξέρω/δεν απαντώ. Τα παιδιά στην ερώτηση αυτήν απάντησαν σε ποσοστό 48% ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα, σε ποσοστό 26% ότι συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα και σε ποσοστό 26% ότι δεν ξέρουν/δεν απαντούν.

14. Είναι αποδεκτό για τους άνδρες να κλαίνει: Οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 93%

συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα με αυτήν την τοποθέτηση. Οι γονείς αντίστοιχα συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα σε ποσοστό 85%, ενώ σε ποσοστό 9% διαφώνησαν. Συγχρόνως οι εκπαιδευτικοί υπέθεσαν ότι 57% των κοριτσιών θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα συγκριτικά με το 29% των αγοριών που πιστεύεται ότι θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα. Για τα αγόρια υποθέτεται ότι το 53% θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα και για τα

κορίτσια ότι το αντίστοιχο ποσοστό διαφωνίας θα είναι 32%. Το 11% και 18% για τα κορίτσια και τα αγόρια αντίστοιχα καταλαμβάνει η απάντηση ότι δεν ξέρουν ή δεν απαντούν ποια θα μπορούσε να είναι η πιθανή απάντηση των παιδιών. Οι γονείς με την σειρά τους, σε μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 50% για τα κορίτσια και του 44% για τα αγόρια επέλεξαν ως απάντηση το δεν ξέρω δεν απαντώ, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό, στο 34% των κοριτσιών πιστεύεται ότι θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα, στο 16% θα διαφωνήσει και σε ποσοστό 40% των αγοριών πιστεύεται ότι θα διαφωνήσει ή θα διαφωνήσει απόλυτα σε αντίθεση με το 16%, το οποίο θα συμφωνήσει ή θα συμφωνήσει απόλυτα. Ωστόσο, εν αντιθέσει με τις υποθέσεις η συντριπτική απάντηση των παιδιών σε αυτήν την ερώτηση με ποσοστό 96% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα.

4. Γενική Ανάλυση / Υποθέσεις

Οι παραπάνω ερωτήσεις, επιλέχθηκαν και επιχειρήθηκε να διαχωριστούν με γνώμονα τους τομείς της καθημερινής ζωής και των διαπροσωπικών σχέσεων στους οποίους άπτονται. Αν θα πραγματοποιούνταν μια κατανομή και πιθανή διάκριση, αυτή θα μπορούσε να βασίζεται σε ερωτήσεις που μελετούν:

- a) Την θέση και αντιλήψεις των ρόλων αναφορικά με την παρουσία στο σπίτι,
- b) Τις οικιακές ασχολίες και την οικογενειακή φροντίδα,
- c) Την σχέση των δύο φύλων στην αγορά εργασίας και την σημαντικότητα που εκείνη έχει για καθένα από τα άτομα πάντοτε σε αναλογία και ως πιθανή βάση το βιολογικό του φύλο και τις συνακόλουθες επιταγές ή κανονιστικές λειτουργίες που εκείνο εμφανίζεται να παρουσιάζει. Αυτό επίσης αναφέρεται και στις κλίσεις και ψυχοσυναισθηματικές καταστάσεις, οι οποίες αποδίδονται σε χαρακτηριστικά φύλου, οικειοποιώντας και συγχρόνως κοινωνικοποιώντας στερεοτυπικά πρότυπα συμπεριφορών που απευθύνονται, ταιριάζουν κατάλληλα ή αποδίδονται στο ένα ή στο άλλο φύλο.

Ο διαχωρισμός των ρόλων με βάση το φύλο διαφάνηκε μέσω των διαφορετικών απαντήσεων που έδωσε η καθεμία από τις ερωτηθείσες ομάδες και κυρίως οι δύο ομάδες των ενηλίκων (γονείς και εκπαιδευτικοί), στις οποίες αποτυπώνονται στερεοτυπικές αντιλήψεις σε συνδυασμό με τις προκαταλήψεις που σχηματίζονται και προστάζουν την έκφραση γνώμης και απαντήσεων πάντοτε λαμβάνοντας υπόψη το φύλο του ατόμου στο οποίο απευθύνονται. Σε αρκετές από τις παραπάνω ερωτήσεις, επιλέχθηκε ο σαφής διαχωρισμός έμφυλων ρόλων που καθιστούν ικανούς ή λιγότερο ικανούς κάποιους ανθρώπους, οι οποίοι έχουν αναγνωριστεί με βάση το φύλο τους, στην διαχείριση των απαιτήσεων του σπιτιού, την φροντίδα των παιδιών. Η διάκριση αυτή παρουσιάζεται και στην διεκδίκηση υψηλότερων θέσεων εργασίας, καθώς και την σημασία που αποδίδουν τα άτομα επαγγελματική και ακαδημαϊκή τους ανέλιξη αναφορικά με το βιολογικό τους φύλο. Η επέκταση και επικράτηση αυτών, στρέφεται στην ψυχοκοινωνική συνείδηση και την σταδιακή αποδοχή των διακρίσεων στο συλλογικό ασυνείδητο της εκάστοτε κοινωνίας.

- a) Οι παραπάνω ερωτήσεις (1), (2) , (3), (4), (5) & (6) αναφέρονται στις οικιακές εργασίες και στα του οίκου με σκοπό την ανακάλυψη των στερεοτύπων που μπορεί να υπάρχουν και σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες είναι περισσότερο κατάλληλες από τους άνδρες

να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα εργασίες που είναι συνυφασμένες με το σπίτι και την οικογένεια. Εργασίες που έχουν χρονικά παγιωθεί και θεωρείται ότι ταιριάζουν πιο κατάλληλα στις γυναίκες ως κυρίαρχες μέσα στο σπίτι, με αποκλειστική αρμοδιότητα την φροντίδα του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών. Ο ρόλος του άνδρα και η σημαντικότητά του στην επιτέλεση των αντίστοιχων εργασιών και πολύ περισσότερο στην ανάπτυξη του παιδιού υποβαθμίζεται ως δευτερεύον, χαρακτηρίζοντάς τους άνδρες ως λιγότερο ικανούς σε αυτές τις λειτουργίες λόγω της σύνδεσης του βιολογικού τους φύλου και της εγγενής τους ταυτότητας με τις δυνατότητες, τις αρμοδιότητες, τους ρόλους και τις αξίες. Οι απόψεις των ενηλίκων, δείχνουν μια διάκριση σε ρόλους που αποδίδονται σε γυναίκες και άνδρες, ενώ παράλληλα και οι εικασίες τους για τις απόψεις των παιδιών φαίνεται να διαμορφώνονται καθαρά από το φύλο που ανήκουν. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εφήβων και αναλογιζόμενοι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων είναι κορίτσια, φαίνεται ότι σε ένα σημαντικό ποσοστό και τα ίδια τα κορίτσια ενισχύουν και υιοθετούν στερεοτυπικές αντιλήψεις που ανάγονται σε χαρακτηριστικά του βιολογικού τους φύλου.

- b) Οι ερωτήσεις (7), (8) , (9) & (10) αναφέρονται στις συνθήκες εργασίες και τις αντιλήψεις που υπάρχουν στους εργασιακές σχέσεις αναφορικά με τα δύο φύλα, αξιοποιώντας χαρακτηριστικά των βιολογικών φύλων(άρρεν & θήλυ). Οι απόψεις των ενηλίκων διαφέρουν και είναι αντίθετες από τις απόψεις που προσδίδουν ως πιθανές στους έφηβους αναλογικά με το φύλο στο οποίο ανήκουν. Αυτό επιβεβαιώνει το γεγονός ότι υπάρχουν στερεοτυπικές αντιλήψεις που συνοδεύουν τις σκέψεις μας ως προς τις λειτουργίες που μπορούν να αποδίδονται στα δύο φύλα, καθώς επίσης και με τα πρότυπα κατά τα οποία φαίνεται να πρέπει να συμμορφώνονται τα άτομα σε σχέση με το φύλο τους. Αντίστοιχες, απόψεις εμφανίζονται και από τους γονείς σε σχέση με τις ερωτήσεις. Τα παιδιά που έχουν περάσει από τους δύο αυτούς πρωταρχικούς φορείς κοινωνικοποίησης, φαίνεται να έχουν λάβει τις επιρροές τους, που τους οδηγούν σε κάποιες περιπτώσεις να δρουν σύμφωνα με τα όσα το φύλο τους προσιδιάζει, αλλά συγχρόνως παρουσιάζονται και σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα σε ότι τα παιδιά πιστεύεται ότι θα απαντήσουν, γεγονός που δείχνει ότι υπάρχει μια διαφορετική προσέγγιση των νεότερων στις αντιλήψεις και τα πρότυπα που διαμορφώνονται με γνώμονα το βιολογικό φύλο.

- c) Οι ερωτήσεις (11), (12), (13) & (14) επιδιώκουν την διερεύνηση στάσεων και απόψεων που σχετίζονται με τις κλίσεις των δύο φύλων, καθώς και τα συναισθήματα που θεωρούνται ως επιθυμητά για να βιώνονται για καθένα από τα δύο φύλο, η πεποίθηση και η ενίσχυση των οποίων αμβλύνει τις διαφορές που προκύπτουν και χαρακτηρίζουν τα δύο φύλα. Ωστόσο, στις απαντήσεις τους οι μαθητές απαντούν με αρκετά διαφορετικό και αντίθετο τρόπο από εκείνον που θα περίμεναν οι γονείς ή εκπαιδευτικοί τους, παρουσιάζοντας έτσι μια σημαντική υποψία αλλαγής των επικρατούντων προτύπων συνακόλουθα με την άποψη ότι οι έμφυλες ανισότητες στις νεότερες γενιές αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που συνήθιζαν να έχουν οι μεγαλύτεροι και που ως ενήλικες πράττουν.

Η υπόθεση ότι οι εκπαιδευτικοί είναι περισσότερο απαλλαγμένοι από σεξιστικές αντιλήψεις και στερεοτυπικά πρότυπα, θα μπορούσε να αποδοθεί έχοντας ως σημείο αναφοράς τις απαντήσεις τους σε διάφορες ερωτήσεις, παρόλα αυτά όμως φαίνεται να υπάρχει μια εις βάθος επιρροή των έμφυλων στερεοτύπων, η οποία εμφανίζεται κατά τις υποθέσεις που καλούνται να κάνουν για τα αγόρια και τα κορίτσια και στις οποίες οι απόψεις τους, τείνουν να προσεγγίζουν τις γενικές αντιλήψεις. Ακόμη, οι γονείς φαίνεται να είναι περισσότερο επηρεασμένοι από τις έμφυλα στερεότυπα και να διατυπώνουν τις απαντήσεις τους με βάση τις έμφυλες ταυτότητες που χαρακτηρίζουν αγόρια και κορίτσια. Εντούτοις, σχεδόν σε όλες τις απαντήσεις τα παιδιά απαντούν με διαφορετικό από τον αναμενόμενο τρόπο, ο οποίος δείχνει ότι η επιρροή των παιδιών προς τα έμφυλα πρότυπα μπορεί να υπάρχει αλλά εκείνα επιχειρούν να σχηματίζουν τις απόψεις και στάσεις τους ανεξάρτητα από τις αποδιδόμενες ως προς το φύλο ταυτότητες.

Όσον αφορά το 2^ο τμήμα του ερωτηματολογίου, εκείνου που διερευνά τις απόψεις αναφορικά με την σημαντικότητα κάποιων χαρακτηριστικών σε μια συναισθηματική σχέση, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων σε όλες τις ομάδες στόχους έκριναν στην πλειονότητά τους ως σημαντικό ή περισσότερο σημαντικό κάθε χαρακτηριστικό από τα τιθέμενα. Οι αποκλίσεις ως προς τις προσδοκώμενες απαντήσεις των παιδιών δεν εμφανίζονται μεγάλες. Παρόλα αυτά, υπάρχει σε αρκετές τοποθετήσεις ένα σημαντικό ποσοστό, το οποίο επιλέγει να μην απαντήσει. (βλ. Παραρτήματα).

5. Διερεύνηση & Αξιολόγηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων

Η συμπλήρωση και η ανάλυση του δείγματος των ερωτηματολογίων, θέτει υπό έρευνα και μελέτη τα έμφυλα στερεότυπα που ενυπάρχουν σε όλες τις πτυχές της οικογενειακής, εργασιακής και κοινωνικής ζωής. Συγχρόνως, προκαταβάλουν την ύπαρξη συγκεκριμένων κλίσεων που ευδοκιμούν ανάλογα με το φύλο ή αποδεκτών συναισθηματικών αντιδράσεων που ταιριάζουν σε γυναίκες και άντρες. Το στερεότυπο της ευαλωτότητας, της συναισθηματικής ευαισθησίας και επιρροής για τις γυναίκες και το πρότυπο της αγέρωχης αρρενωπότητας του άνδρα που διερωτάται αν είναι αποδεκτό να κλαίει ενυπάρχει στις απαντήσεις των ερωτώμενων. Ωστόσο, το πρότυπο της σκληρότητας για το «ανεπίτρεπτο» ενός άνδρα να κλαίει καταρρίπτεται τόσο από τους ενήλικες και πολύ περισσότερο από τους ίδιους τους έφηβους που απαντούν στην έρευνα. Εντούτοις, αναφορικά με την συναισθηματική ευαλωτότητα των γυναικών, οι στερεοτυπικές απόψεις που θέλουν τις γυναίκες να λαμβάνουν αποφάσεις πιο πολύ με το συναίσθημα παρά με την λογική έχουν υψηλότερη επικράτηση, δείχνοντας ότι η έμφυλη ανισότητα ως προς το γυναικείο φύλο έχει πιο βαθύ υπόβαθρο από εκείνο που ενδεχομένως να υποθέτεται. Οι στερεοτυπικές παραδοχές παρουσιάζονται λιγότερο επικρατούσες αναφορικά με τους οικογενειακούς ρόλους, στους οποίους φαίνεται να μην υπάρχει σαφής διαχωρισμός ασχολιών ανάλογα με το φύλο, αλλά να μπορούν όλα να γίνουν από άτομα χωρίς έμφυλο διαχωρισμό. Όμως, αξίζει να αναφερθεί ότι λόγω του εύρους των απαντήσεων και του μικρού αριθμού αποκλίσεων αυτών, ίσως θα μπορούσε να στηριχθεί η υπόθεση πως μπορεί να υπάρχει αναδιαμόρφωση προτύπων και αλλαγή στάσεων, αλλά σε βαθμό όχι συνυφασμένο με την εποχή, τον τόπο και την εξέλιξη της κοινωνίας μετά από τις χρόνιες ενασχολήσεις και προασπίσεις των φύλων και της ισότητας αυτών.

6. Υλοποίηση Παρεμβάσεων στις Ομάδες Στόχου

Λόγω της εφαρμογής του καθολικού lockdown κατά την περίοδο Μαρτίου 2020 μέχρι και Μαΐου 2020, καθώς και με τις δυσκολίες που υπήρχαν κατά την έναρξη της νέας σχολικής περιόδου, η οποία άρχισε τα μέσα Σεπτεμβρίου 2020 με αρκετούς περιορισμούς και ποικίλα μέτρα, κατέστη αδύνατο να πραγματοποιηθούν οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις σε μαθητές. Παρά την νέα επικοινωνία που υπήρξε μεταξύ του Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου, των σχολείων και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την ύπαρξη θετικής πνοής συνεργασίας, οι τελευταίες εξελίξεις της πανδημίας COVID-19 και του 2^{ου} κύματος αυτής οδήγησαν σε νέα παύση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Από τις 6 Νοεμβρίου 2020, η Ελλάδα έκλεισε και πάλι τα σχολεία, ενώ δυνατή είναι μόνο η τηλεεκπαίδευση. Οι παρεμβάσεις στις άλλες δύο ομάδες στόχου, γονείς και εκπαιδευτικοί έγιναν κανονικά. Οι δύο ομάδες παρέμβασης γονέων συνέβησαν δια ζώσης και με συγκεκριμένο αριθμό παρευρισκομένων, ακολουθώντας τα μέτρα που εφαρμόζονταν για την προστασία από την εξάπλωση του ιού. Πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις με γονείς και σε κάθεμία συμμετείχαν 8 άτομα (16 γονείς συνολικά). Οι ενδιαφερόμενοι ήταν γονείς από τους συλλόγους γονέων των σχολείων που είχε προηγηθεί επικοινωνία και γονείς που συμμετείχαν στις σχολές γονέων που ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου διοργανώνει κάθε χρόνο. Η παρέμβαση των εκπαιδευτικών έγινε μέσω διαδικτύου και της πλατφόρμας zoom, λόγω της εφαρμογής του 2^{ου} καθολικού lockdown. Η πρόσκληση για την συνάντηση απεστάλη σε εκπαιδευτικούς των σχολείων μέσω της διεύθυνσης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ως μια ανοικτή πρόσκληση σε εκδήλωση. Οι συμμετέχοντες ήταν 13.

Σχολιασμός Επί των παρεμβάσεων

Στις 3 παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν στις 2 ομάδες στόχου (γονείς & εκπαιδευτικοί) παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων που και οι ίδιοι είχαν συμπληρώσει, ενώ συγχρόνως έγινε συζήτηση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, ορίστηκε καθένας από τους όρους «γένος» και «φύλο», «βιολογικό» και «κοινωνικό» φύλο, «έμφυλες ταυτότητες» καθώς επίσης και η σύνδεση όλων αυτών με την σεξουαλικότητα και τον αυτοκαθορισμό του φύλου και την συσχέτιση των έμφυλων στερεοτύπων με συμπεριφορές έμφυλης βίας. Οι απόψεις που εκφράστηκαν στις συναντήσεις με τους

γονείς εμπεριείχαν την αγωνία καθώς επίσης και την ασυνείδητη σύνδεση των κοινωνικών συμπεριφορών με χαρακτηρίστηκα που οικειοποιούνται και τείνουν να αποτελούν εγγενή χαρακτηριστικά του φύλου ως απόρροια του βιολογικού φύλου. Όσο αφορά την συνάντηση με την 2^η ομάδα στόχο(εκπαιδευτικοί), οι συμμετέχοντες κατά την παρουσίαση των δεδομένων επισήμαναν την σημαντικότητα της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής τους ιδιότητας στην διαμόρφωση της ταυτότητας και των συμπεριφορών του φύλου. Προτάθηκαν δραστηριότητες που μπορούν να συμπεριλάβουν συζητήσεις και εργασία στην διαμόρφωση της προσωπικής έμφυλης ταυτότητας, συνακόλουθα με την υιοθέτηση συμπεριφορών σεβασμού και αποδοχής στην διαφορετικότητα και τον προκαθορισμό του εκάστοτε ατόμου, ο οποίος θα αποτελεί προσωπική επιλογή απαλλαγμένη από τον στιγματισμό ή την περιθωριοποίηση λόγω της απόκλισης από της επικρατούσες έμφυλες κοινωνικές ομάδες. Οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν όλες τις δυσκολίες που συναντούν ως προς τον περιορισμένο χρόνο αναλογικά με τις διδακτικές ώρες και την απαιτούμενη παράδοση της ετήσιας διδακτικής ύλης, τονίζοντας την αναγκαιότητα ένταξης του μαθήματος ισότητας και έμφυλων ταυτοτήτων στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Η αναφορά στην εμπειρία παρουσιάζει την μείζονα προβληματική κι αναγκαιότητα εργασίας με τις έμφυλες ταυτότητες με σκοπό την προαγωγή υγιών συμπεριφορών διαπροσωπικής επικοινωνίας.

Προτάσεις

- Διάδοση των ερωτηματολογίων σε μεγαλύτερο εύρος συμμετεχόντων
- Χορήγηση των ερωτηματολογίων σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες(λ.χ. των τάξεων του δημοτικού) καθώς επίσης και σε παιδαγωγούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Χωρισμός των απαντήσεων των ερωτώμενων σε σχέση με το φύλο(ξεχωριστές απαντήσεις σε άνδρες & γυναίκες)
- Εξασφάλιση του δείγματος σε ίσα ποσοστά συμμετοχής-άνδρες & γυναίκες.



